یادداشت

تبیین نقش منظر طبیعی در ارتقای کیفی منظر شهرهای ایران

محمدآتشین‌بار
هیئت‌علمی دانشگاه‌تهران

قول معروفی شهرها را حاصل تمدن بشر می‌داند که ساخته نمی‌شوند، بلکه پدید می‌آیند. این به آن معناست که شهر محصولی برآمده از زندگی جمعی و فرهنگی تمدن‌هاست. به همین دلیل است که آمس راپاپورت در کتاب منشا فرهنگی مجتمع‌های زیستی به تفاوت‌های شکلی و معنایی شهرها می‌پردازد و معتقد است مهم‌ترین عامل پدیدآورنده شهر، فرهنگ هر حوزه تمدنی است. البته در قرن‌های نوزدهم و بیستم با فراگیرشدن نظریه‌های شهری و معماری، نقش زمینه فرهنگی در شکل‌گیری مجتمع‌های زیستی کمرنگ شد و با منشور آتن، به‌طور کلی به حاشیه رفت. نظریه زوننیگ در منشور آتن که شهر را به چهار ناحیه اشتغال، سکونت، تفرج و ارتباط تقسیم می‌کرد، باعث شد منطقی مستقل از منطق سنتی بر شکل‌گیری شهرها حاکم شود. اهمیت این نکته زمانی آشکار می‌شود که لوکوربوزیه در اورباتیسم تاکید می‌کند: «انسان برخلاف چهارپایان مستقیم راه می‌رود». منطق زوننیگ باعث شد روح مدرنیستی در شهرها که قبلا در معماری آنها ظاهر شده بود، دمیده شود. طبیعت به مثابه یکی از عناصر شکل‌دهنده منظر شهر از این قاعده مستثنا نبود و در این فرایند بخش تفرج را به خود اختصاص داد. لکه‌های بزرگ سبز که بعدها در طرح‌های توسعه شهری با پهنه‌های با یا سبز شناخته می‌شوند، محصول این رویکرد هستند. این در حالی است که با توجه به اسناد تاریخی و پژوهش‌های انجام‌شده، جایگاه طبیعت در شکل‌گیری شهرهای ایرانی-اسلامی به صفات طبیعی آنها محدود نبوده و جنبه‌های ادراکی و معنایی فضا را هم دربر می‌گرفته، به نحوی که می‌توان ادعا کرد از اصلی‌ترین معیارهای شکل‌دهنده شهر در تمدن ایران، تعریف جایگاه طبیعت و ارتباط آن با سازمان فضایی شهر (مرکز، ساختار کل‌های کوچک و قلمرو) بوده است. این امر را می‌توان در شهرهای اولیه دوره اسلام تا دوره صفوی و بعضا قاجار نیز مشاهده کرد. به‌عبارتی، باغ‌شهرها محصول این تطابق فرهنگی و اجتماعی بودند که ردپای هویت مستقل و مشخصی از شهرهای ایرانی-اسلامی برجای نهادند. از نمونه‌های مشهور باغ‌شهر می‌توان به اصفهان که متاخرتر است اشاره کرد. اما شهرت باغ‌شهرهای ایران به دوره تیموری بازمی‌گردد. با مقایسه تطبیقی شهرهای ایرانی در دوره سنت که با رویکرد اسلامی شکل گرفته‌اند و نیز شهرهای ایران در دوره مدرن که با رویکرد مدرنیته برنامه‌ریزی می‌شوند، می‌توان به تناقضی مشخص در به‌کارگیری منظر طبیعی در شهر پی برد. در رویکرد اول، منظر طبیعی جایگاهی قدسی و معنایی دارد درحالی‌که در رویکرد دوم منظر طبیعی به جنبه‌های تفرجی و طبیعی محدود شده است. پس از اولین طرح توسعه تهران که به نقشه خیابان مشهور است در دوره پهلوی اول و اولین طرح جامع تهران در دوره پهلوی دوم که به طرح ویکتور گروئن مشهور است، از انقلاب اسلامی تاکنون، سرشت همه طرح‌های توسعه شهران بر پایه همان ایده‌های مدرنیستی بنا نهاده شده است. تغییرات مدنظر مدیریت‌های مختلف فقط صورت‌مسئله را عوض کرده ولی جوهر آن ثابت باقی مانده است. باغ‌های شهری تهران همچون باغ ارک شهر، لاله، نیاوران، ملت و شفق که اتفاقا نماینده دوره مشخصی از توسعه تهران بوده و از قاعدهٔ رای سبک طراحی نیز هستند، مهم‌ترین طرح‌های جامع تاریخ تهران هستند که در مکان‌یابی و در مکان‌یابی و حتی مفروض تقلیب پروژه‌های منظر طبیعی طی چهار دهه گذشته قرار گرفته است. احداث بلوک‌های بسیار شهری با عنوان «باغ» بر پایه رویکرد اسلامی، فرایند مشخصی را بعد از دوره رنسانس در غرب طی کرده که منتج از جهان‌بینی آنها بوده است و قدمت آن به حدود چهار سده می‌رسد. این جهان‌بینی مبانی سایر عناصر و اجزای فرایند باغ در دوره قاجار، برای مدرنیزاسیون شهری در برنامه‌های شهری وارد شد و کیفالکوی باغ ایرانی را که قبل از اسلام تا اواسط قاجار مبانی شکل‌گیری شهر ایرانی بود، متزلزل کرد و آغازی برای تغییر شکل شهر بر اساس باغ‌های مدرن شد. پس از انقلاب بدون توجه به تغییر رویکردهای اصیل شهر ایرانی-اسلامی و همچنین تغییر دیدگاه‌های مدیریت و سیاست‌های اصلی انقلاب، همان رویه قبلی طرح‌های جامع ادامه یافت و کم‌کم شهرهای ایران نه‌تنها از اهداف انقلابی مطرح‌شده فاصله گرفتند، بلکه همه شبیه هم و از هویت تاریخی و فرهنگی اصیل خود خالی شدند. تا اینجا که طی تبلیغات مختلف، رهبری تاکیدات و تذکرات مشخصی را در باب حفظ هویت شهری و اسلامی نداشته که فقط به دستورالعمل‌های شکلی خنثم شد و نتیجه مدنظر را در بر نداشت. تمرکز بر کانتیپت شکل‌گیری شهر ایرانی-اسلامی بر پایه منظر طبیعی شهر می‌تواند یکی از راهکارهای اصلی برای بروزرفت از این چالش باشد. تا با مدنظر قرارداددن اصول هویتی زیبایی‌شناسی و عملکردی منظر طبیعی در پدیداوردن شهرهای تاریخی ایران بتوان اصول مشخصی برای طرح‌های توسعه شهری پیشنهاد داد. اهمیت منظر طبیعی در شهرها، نه‌تنها به جنبه‌های ادراکی و معنایی آن بازمی‌گردد، بلکه در نظریه‌های طراز اول دنیا، تاکید بر منظر طبیعی، راهبردی اصلی برای دستیابی به پارادیم‌های روز در حوزه پایداری، تاب‌آوری و اکولوژی است.

خبر

ورود زباله‌سوز چینی به تهران چه شد؟

ایسنا: معاون خدمات شهری شهرداری تهران با اعلام افزایش پیمانکاران شهرداری برای بهبود نظافت پایتخت گفت: در حال یکسری شیوه‌ها تا در جهت بهبود نظافت شهری در هر منطقه یک پیمانکار داشته باشیم. داوود کودری درباره وضعیت نظافت در تهران و نارضایتی برخی شهروندان نسبت به این مسئله اظهار کرد: برای مدیریت پسماند و زباله و رفع‌روب در شهر تهران در سالیان گذشته ضلع‌های مختلفی کار شد و تا قبل از سال ۱۴۰۱، ۱۴۷ پیمانکار داشتیم و در حال‌حاضر ۱۴ پیمانکار کلی داریم. او ادامه داد: دریک ماه اخیر برای مجدد و تجربه‌های گذشته را در شهرهای مختلف بررسی کردیم و حدود ۱۵ اقدام را برای اصلاح وضعیت رفع‌روب و پسماند و جمع‌آوری زباله‌ها در پایتخت احصا کردیم و هر یک از این اقدام‌ها را دنبال می‌کنیم. کودری با اعلام این خبر که در بحث پیمانکارها در حال بیکیری هستیم که پیمانکاران پایتخت را افزایش دهیم و در هر منطقه یک پیمانکار یعنی حدود ۲۲ پیمانکار داشته باشیم، اظهار کرد: تجهیز پیمانکاران را دنبال می‌کنیم تا نیروی انسانی و ماشین‌آلاتشان را به تعداد لازم برسانند و مدل‌های نظارت بر کار را طراحی کردیم. معاون خدمات شهری شهرداری تهران اضافه کرد: در مورد تفکیک از مبدا با همراهی مردم نیز یک کمپین ویژه طراحی کردیم و باید اقدام‌هایی انجام دهیم تا موضوع زباله و پسماند را از دغدغه‌های شهری کم کنیم و این یک روبه عادی شود. او درباره آخرین وضعیت ورود زباله‌سوز شش هزار تنی چینی به تهران گفت: هنوز به جمع‌بندی نهایی و آن مدلی که قرار شد درواقع از چین وارد شود و کار را دنبال کند نرسیدیم و در قسمت‌های فنی و مالی آن هم در حال بررسی‌های نهایی هستیم که بتوانیم تصمیم نهایی را بگیریم. باید ابتدا مراحل فنی و مالی را طی کنیم.

گفت‌وگوی «شرق» با موسی‌الرضا حاجی‌بگلو، رئیس شورای عالی استان‌ها

از شورای هفت ساله با دلیل دفاع می‌کنم

نوراحسینی

شورای ششم هفت‌ساله می‌شود؟ پاسخ این پرسش پس از بررسی طرح شورای عالی استان‌ها در مجلس مشخص می‌شود. شورای عالی استان‌ها طرحی را به مجلس ارسال کرده که بر اساس آن عمر شوراهای ششم به هفت سال افزایش پیدا می‌کند. این طرح موافقان و مخالفانی دارد؛ برخی معتقدند این تغییر ممکن است با اصول دموکراسی محلی و مشارکت عمومی در تضاد باشد و منجر به کاهش اعتماد عمومی به نهادهای محلی شود. از سویی موافقان هفت‌ساله‌شدن شوراها معتقدند کشور نباید به این سرعت به سمت برگزاری یک انتخابات دیگر برود و به اجرای قانون تجمیع انتخابات تاکید دارند. با موسی‌الرضا حاجی‌بگلو رئیس شورای عالی استان‌ها درباره این طرح و انتخاب شهردار با رأی مستقیم مردم گفت‌وگو کرده‌ایم که در ادامه می‌خوانید.

به نظر می‌رسید پرونده هفت‌ساله‌شدن عمر شوراهای ششم بسته شده باشد اما با ارسال طرح شورای عالی استان‌ها در مجلس، دوباره این موضوع مورد توجه جامعه شورایی قرار گرفت. برخی از اعضای شوراها از آن استقبال کردند برخی هم مخالف هفت‌ساله‌شدن این دوره از شوراها بودند. برخی از نمایندگان مجلس هم بارها اعلام کرده‌اند پرونده این موضوع بسته شده است. علت مطرح‌شدن این طرح از سوی شورای عالی استان‌ها چه بود؟

طرحی که به مجلس ارائه دادیم، مبنی بر افزایش دوره ششم شوراهای شهر و روستای کشور است. دلایلی برای ارائه این طرح داشتیم. هم‌اکنون طرح در هیئت‌رئیسه مجلس شورای اسلامی است و منتظر اعلام وصول هستیم. اینکه می‌گویید عده‌ای مخالف آن هستند و در مجلس رد شده، درست نیست. شاید عده‌ای نظرات متفاوتی داشته باشند ولی اینکه طرح در حال بررسی است، موافقان و مخالفان به آن رای داده باشند، صحت ندارد؛ زیرا اعلام وصول نشده است. امیدواریم بعد از اعلام وصول وارد فضای تخصصی شویم و قطعا موافقان و مخالفانی در کار به معنی می‌کنیم مخالفان را متقاعد کنیم. در مجموع هرچه نمایندگان مجلس تصمیم‌گیری کنند و به آن رأی دهند، برای ما ملاک است. چه تمدید شود و چه تمدید نشود.

جفدر از جامعه شورایی با این طرح شورای عالی استان‌ها موافق هستند؟

جفدر مشخص‌ترین این طرح هم اصل ۱۳۱ قانون اساسی است و همان‌طور که حاکمیت بنا بر اساس قانون اساسی پیش می‌رود، نباید اقلیت و مصوبه‌های برخلاف آن قانون مصوب شود و باید بر اساس آن کام بردارید. در این اصل قانون در صوت فوت، عزل، استعفا، غیبت یا بیماری بیش از ده ماه رئیس‌جمهور و یا در موردی که مدت رئیس‌جمهوری پایان یافته و رئیس‌جمهور جدید بر اثر موانعی هنوز انتخاب نشده و یا اتفاقات دیگری از این قبیل، معاون اول رئیس‌جمهور با موافقت رهبری اختیارات و مسئولیت‌های وی را برعهده می‌گیرد و شورای مشکل از رئیس مجلس و رئیس قوه قضائیه و معاون اول رئیس‌جمهور موظف است ترتیبی دهد که حداکثر ظرف مدت ۵۰ روز رئیس‌جمهور جدید انتخاب شود. در صورت فوت معاون اول و یا امور دیگری که مانع انجام وظایف وی شود و نیز در صورتی که رئیس‌جمهور معاون اول نداشته باشد مقام رهبری فرد دیگری را به جای او منصوب می‌کند؛ تاکید شده در صوت پایان ردهدهگام مدت ریاست‌جمهوری، باید کمتر از ده ماه با برگزاری انتخابات مدیر رئیس‌جمهور بعدی را مشخص کنند. بر اساس همین اصل ماده‌ای داشتیم با عنوان ماده ۲۴ قانون انتخابات ریاست‌جمهوری که در نتیجه این ماده آمده است که فعالیت دوره شورای شهر و روستا اگر اصل ۱۳۱ حاکم شد، باید متوقف شود یا اگر انتخابات ریاست‌جمهوری برگزار شد به‌طور خودکار تا دوره بعدی ریاست‌جمهوری تمدید شود. این قانون بوده است. قانون‌گذار یک بار استثنا را قائل شده است. پس از شهادت رئیس‌جمهور کشورمان، نمایندگان مجلس حاضر به آوردن مبنی بر فعالیت دوره هفتم که کمتر از سه سال هم حست که همزمان با انتخابات ریاست‌جمهوری دوره بعدی انجام شود که این طرح توسط نمایندگان تصویب شد. طرح که شورای عالی استان‌ها به مجلس دادند درخصوص دوره ششم صحبت می‌کند. در این طرح ما تاکید داریم دوره ششم افزایش پیدا کند؛ زیرا یک حق طوری دارد. مجمع تشخیص مصلحت نظام و نمایندگان مجلس و شورای نگهبان یک بار در زمانه با تجمیع انتخابات مصوبه دادهاند و نظم انتخاباتی کشور به سمت تجمیع رفته و سیاست ایلغی مقام معظم رهبری در رابطه با انتخابات تجمیع صریح و روشن است. پس قوانینی وجود دارد برای اینکه با مخاهیم یکباره حضور شوراها در دوره هفتم را کوتاه کرده‌اند و انتخابات را تجمیع نکنیم. مغایرت دارد. ما با سیاست‌های ایلغی هم با مصوبه مجلس و هم با مصوبه مجمع تشخیص مصلحت نظام.

ما براساس این نکته حقوقی قرار داریم که دادیم، ما مشارکت برایمان مهم است و طی چهار سال اخیر حدود هفت تا هشت انتخابات برگزار کردیم و اگر این انتخابات را هم بخواهیم برگزار کنیم. هنوز مدت زمان زیادی از انتخابات ریاست‌جمهوری نگذشته باید مردم را برای حضور در یک انتخابات جدید آماده کنیم و کشور را به سمت نظام انتخابات ببریم. ما معتقدیم شرایط فعلی برای برگزاری انتخابات شهر و روستا با هزینه‌های هنگفتی که دارد مهیا نیست. برگزاری انتخابات که افراد کمتر از سه سال در آن فعالیت می‌کنند، نشان می‌دهد ثبات مدیریتی در آن نیست و نخبگانی نخواهد بد. به مصلحت کشور نیست. چون با ۱۲۷ هزار نفر عضو شوراهای شهر و روستا و ۳۸ هزار دهیار، بیش از هزار شهردار داریم، مجموع اینها یک حجم ۲۰۰ هزار نفری می‌شود. برای اینکه یک حجم ۲۰۰ هزار نفری در کشور مجدد با سست انتخابات شوراها بروند، به سمت انتخاب شهردار بروند، فضا آماده نیست. همچنین انتخابات یک روز نیست. از روزی که کار انتخابات آغاز می‌شود تا روز رأی‌گیری، شمارش صندوق‌ها و تایید انتخابات، یک زمان پنج تا شش ماهه است. کشور را درگیر انتخابات می‌کنیم. از امور اجرائی و عمرانی و کارهای اصلی می‌مانیم و کشور درگیر انتخابات می‌شود و به همین دلیل هم به سمت تجمیع انتخابات رفتیم و برای همین ما به دنبال افزایش دوره ششم شوراها به مدت دو سال و چند ماه بودیم.

پس چرا برخی از اعضای شوراها مخالف ادامه‌دارشدن این دوره از مدیریت شهری هستند؟

راحت بگویم. برخی‌ها رودربایستی و تعارف دارند. ولی اگر واقعا رانت‌جو هستند ما در این زمینه مشکلی نداریم. ما عضو علی‌البدل داریم. اگر اعضایی که خیلی مخالف هستند، استعفا دهند، عضو علی‌البدل جایگزین می‌شود.

بخشی از این مخالفت‌ها شاید به دلیل ادامه‌دارشدن عمر مدیریت شهرداران است. برخی از شهرها از شهردار منتخب خود رضایتی ندارند اما امکان جابه‌جایی آن را هم ندارند و برکناری و استیضاح آنها هم دشوار است. آیا در طرح شما مدت فعالیت شهردار منتخب هم تمدید می‌شود؟

در طرح شورای عالی استان‌ها شهرداران دوباره از شورا رأی اعتماد بگیرند. هم شهردار هم دهیار.

جفدر از جامعه شورایی با این طرح شورای عالی استان‌ها موافق هستند؟

واقعا کسی به دنبال اینکه خودش روی این صندلی‌ها بنشیند نیست. اگر انتخابات برگزار شود هم ۷۰ تا ۸۰ درصد ترکیب این شوراها حفظ می‌شود و این قابل اثبات از روی نتایج انتخابات دوره‌های گذشته است. شما به کلان‌شهرها نگاه نکنید. بله ممکن است ترکیب برخی از کلان‌شهرها تغییر پیدا کند. اما در طرح شما مدت فعالیت شوراها در روستاها این‌گونه نیست و ما کلیت جامعه شورایی را نگاه می‌کنیم.

اما برخی تجربه شورای سوم را مطرح می‌کنند که به دلیل تجمیع انتخابات شش‌ساله شد.

شوراهای سوم شورای دوم‌اند. اتفاقا در آن دوره، بر اساس مصوبه مجمع تشخیص مصلحت نظام بود که گفته بود انتخابات شوراها باید با ریاست‌جمهوری تجمیع شود. در برخی از شهرهای دنیا هم مدت فعالیت شوراها بین پنج تا شش سال است.

بخشی از مخالفان هفت‌ساله‌شدن شوراهای ششم، جریانات سیاسی هستند. آنها همسو با جریان حاکم کشور هستند که کمان می‌رود می‌خواهند در انتخابات شوراها هم پیروز شوند...

اجازه بدهید عملیاتی شود. حتما اطلاع‌رسانی می‌شود.

البته سال‌هاست که قرار است این خبرهای خوب داده شود: ازبه سرانجام رسیدن مدیریت واحد شهری درکمیسیون کلان شهرهای دولت که منحل شد تا تصویب آن در کمیسیون‌های تخصصی مجلس... اما اتفاقی درعمل نیفتاد.

این اختیارات در برنامه توسعه هفتم واگذار شده و شوراها نقش‌آفرینی کردند و این نگاه در شوراهای کشور وجود دارد که در کمیسیون‌های مختلف حضور پیدا می‌کنند. ما در حال پروژکردن قوانین هستیم. شورای عالی استان‌ها تلاش‌های زیادی برای اصلاح قوانین کرده و نکته اصلی این است که مسئولان باید شوراها را بپذیرند.

مجلس یک تب نهاد انتخابی است... شوراها را نمی‌پذیرد و در هر اصلاح قانونی اختیارات شوراها را محدود می‌کند...

ما داریم دل‌ها را نزدیک‌تر می‌کنیم.

این خوش‌بینی شما در مقابله با کذشته تغییر نکرده؟ قطعا تغییر کرده است. واقعا جایگاه شوراها در مقابله با کذشته همین بوده؟ این‌گونه نبوده است.

خوب بگویید چه اختیاری به شوراها اضافه شده است؟

همین برنامه توسعه هفتم. من به‌عنوان شورا اختیارات دارم. قانون اساسی به من اختیار داده است. اما همان‌طور که گفتم، مسئولان باید شوراباور بشوند. نمی‌توانم با دعوا بخواهم مدیری قانون را اجرا کند. من مدیر خودش باید اعتماد ما و شوراباور باشد. دل‌ها نزدیک‌تر شود و رفاقت‌ها را کنار بگذارند.

یکی از اختیارات این است که قانون‌گذار تکلیف کرده بودجه سالانه کشور در اختیار شورای عالی استان‌ها قرار گیرد. آمسال این اتفاق افتاده است؟

با پیگیری‌های ما، اتفاق دوم. دولت اقدام کرد که اسمال بودجه سالانه قبل از ارائه به مجلس در اختیار شورای عالی استان‌ها قرار بگیرد. اما زیرساخت آنها آماده نبود. از سال آینده این اتفاق حقوقی افتاد و از این ظرفیت که قانون‌گذار در اختیار ما قرار داده. استفاده خواهیم کرد. قرار است در سال آینده در تمام جلسات بررسی بودجه سالانه بیخ تا شش نفر از اعضای شورای استان‌ها به‌عنوان نماینده جامعه شورایی کشور حضور داشته باشند.

دریکی از نخستین دیدارهای رئیس دولت، با جامعه شورایی کشور قول دادند سازوکار حقوقی رئیس شورای عالی استان‌ها در هیئت دولت وارد شود. این موضوع پیگیری شد؟

ما در حال انجام وظایف خودمان هستیم و دولت هم در حال انجام وظایف خود است. آقای رئیس‌جمهور هم شوراباور هستند. اگر این‌گونه نبود، هنوز فعالیت‌های رسمی‌شان شروع نشده بود. با جامعه شورایی صحبت نمی‌کنم‌اشتند. چون اعتقاد دارند که شوراها به دولت کمک کنند و ما هم این آمادگی را داریم. اینکه شورای عالی استان‌ها در هیات دولت حضور پیدا کند یا نکند، تصمیم رئیس‌جمهور است و هر تصمیمی بگیرند، برای ما محترم است.

این نیاز به کار کارشناسی دارد. نقاط مثبت و منفی دارد که با یکی، دو جلسه بررسی نمی‌توان درباره آن نظر داد و با سرعت نمی‌توان درباره آن اظهارنظر کرد. باید کار مطالعاتی و کارشناسی روی آن انجام شود و نمی‌توانیم خودمان را با دیگر شهرهای دنیا مقایسه کنیم. اختیاراتی که مدیریت شهری در این شهرها دارند، با دیدگاه و شرایط متفاوت است. اما به هر صورت هرچه مجلس تصمیم بگیرد، ما تابع آن هستیم.

یکی از انگیزه‌های طرح این پیشنهاد را حدودن عزل شهردار است. البته به کفته پیشنهاددهندگان؛ آیا واقعا عزل شهردار رانت است؟

خیر. راحت نیست. وقتی یک شهردار در کلان‌شهرها بخواهد تغییر کند، دوسوم رأی اعضای شورای شهر را می‌خواهد اما برای انتخاب آن تنها نصف به‌اضافه یک رأی کافی است. پس این‌گونه نیست. اگر شهرداری قوی باشد، باید همه‌جانبه او را حمایت کرد اما اگر شهرداری ضعیف باشد، ماندنش یک روز هم جایز نیست و شورا باید در این زمینه همدل باشد. باید عملکرد ملاک باشد.

در صحبت‌هایتان اشاره کردید به اختیارات شوراها در دیگر شهرها. کلابه تکراری در این سال‌ها از سوی شوراها مطرح می‌شود که اختیار ندارند و شوراها فقط شورای شهرداری است، یعنی حوزه اختیارات و نظارت آنها در شهرها محدود به فعالیت شهرداری‌هاست.

اگر به قانون اساسی رجوع کنید، این‌گونه نیست که شوراها تنها شورای شهرداری‌ها باشند. شوراها در همه حوزه‌های اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و کارهای زیربنایی و زیرساختی اجازه و حق ورود دارند. ما مشکل‌مان چیز دیگری است. ما مشکل‌مان این است که برخی از مدیران شوراباور نیستند. باید بپذیریم که قانون اساسی ما شوراها را تکلیف کرده و ما هم باید تمکین کنیم و قبول کنیم وقتی شوراباور شدیم، حتما می‌توانیم گام‌های مثبت‌تری را بردارید و کار را برای دولت کوچک‌تر کنیم و دولت‌ها باید تسهیلگر باشند و شوراها ارباط اصلی میان مردم و دولت‌ها هستند که می‌توانند کارهای زیرساختی و عمرانی را انجام دهند و در کنار دولت باشند.

خب دولت‌ها این اختیارات را واگذار نکرده و نمی‌کنند...

باید تلاش می‌کنیم این اتفاق بیفتد. خیلی خوبی در این زمینه بشود.

بخشی از این خبرهای خوب را بگویید.

اجازه بدهید عملیاتی شود. حتما اطلاع‌رسانی می‌شود.

البته سال‌هاست که قرار است این خبرهای خوب داده شود: ازبه سرانجام رسیدن مدیریت واحد شهری درکمیسیون کلان شهرهای دولت که منحل شد تا تصویب آن در کمیسیون‌های تخصصی مجلس... اما اتفاقی درعمل نیفتاد.

این اختیارات در برنامه توسعه هفتم واگذار شده و شوراها نقش‌آفرینی کردند و این نگاه در شوراهای کشور وجود دارد که در کمیسیون‌های مختلف حضور پیدا می‌کنند. ما در حال پروژکردن قوانین هستیم. شورای عالی استان‌ها تلاش‌های زیادی برای اصلاح قوانین کرده و نکته اصلی این است که مسئولان باید شوراها را بپذیرند.

مجلس یک تب نهاد انتخابی است... شوراها را نمی‌پذیرد و در هر اصلاح قانونی اختیارات شوراها را محدود می‌کند...

ما داریم دل‌ها را نزدیک‌تر می‌کنیم.

این خوش‌بینی شما در مقابله با کذشته تغییر نکرده؟ قطعا تغییر کرده است. واقعا جایگاه شوراها در مقابله با کذشته همین بوده؟ این‌گونه نبوده است.

خوب بگویید چه اختیاری به شوراها اضافه شده است؟

همین برنامه توسعه هفتم. من به‌عنوان شورا اختیارات دارم. قانون اساسی به من اختیار داده است. اما همان‌طور که گفتم، مسئولان باید شوراباور بشوند. نمی‌توانم با دعوا بخواهم مدیری قانون را اجرا کند. من مدیر خودش باید اعتماد ما و شوراباور باشد. دل‌ها نزدیک‌تر شود و رفاقت‌ها را کنار بگذارند.

یکی از اختیارات این است که قانون‌گذار تکلیف کرده بودجه سالانه کشور در اختیار شورای عالی استان‌ها قرار گیرد. آمسال این اتفاق افتاده است؟

با پیگیری‌های ما، اتفاق دوم. دولت اقدام کرد که اسمال بودجه سالانه قبل از ارائه به مجلس در اختیار شورای عالی استان‌ها قرار بگیرد. اما زیرساخت آنها آماده نبود. از سال آینده این اتفاق حقوقی افتاد و از این ظرفیت که قانون‌گذار در اختیار ما قرار داده. استفاده خواهیم کرد. قرار است در سال آینده در تمام جلسات بررسی بودجه سالانه بیخ تا شش نفر از اعضای شورای استان‌ها به‌عنوان نماینده جامعه شورایی کشور حضور داشته باشند.

دریکی از نخستین دیدارهای رئیس دولت، با جامعه شورایی کشور قول دادند سازوکار حقوقی رئیس شورای عالی استان‌ها در هیئت دولت وارد شود. این موضوع پیگیری شد؟

ما در حال انجام وظایف خودمان هستیم و دولت هم در حال انجام وظایف خود است. آقای رئیس‌جمهور هم شوراباور هستند. اگر این‌گونه نبود، هنوز فعالیت‌های رسمی‌شان شروع نشده بود. با جامعه شورایی صحبت نمی‌کنم‌اشتند. چون اعتقاد دارند که شوراها به دولت کمک کنند و ما هم این آمادگی را داریم. اینکه شورای عالی استان‌ها در هیات دولت حضور پیدا کند یا نکند، تصمیم رئیس‌جمهور است و هر تصمیمی بگیرند، برای ما محترم است.

یکی از انگیزه‌های طرح این پیشنهاد را حدودن عزل شهردار است. البته به کفته پیشنهاددهندگان؛ آیا واقعا عزل شهردار رانت است؟

خیر. راحت نیست. وقتی یک شهردار در کلان‌شهرها بخواهد تغییر کند، دوسوم رأی اعضای شورای شهر را می‌خواهد اما برای انتخاب آن تنها نصف به‌اضافه یک رأی کافی است. پس این‌گونه نیست. اگر شهرداری قوی باشد، باید همه‌جانبه او

گفت‌وگوی «شرق» با علی اعطا درباره هفت ساله شدن شورای ششم شهر و روستا

سهم‌خواهی از انتخابات زودهنگام

شرق: درحالی که به نظر می‌رسید پرونده هفت‌ساله‌شدن دوره مدیریت شهری ششم بسته شده اما طرحی تازه از سوی شورای عالی استان‌ها به مجلس در این رابطه داده شده است. از نظر علی اعطا، عضو هیئت‌رئیسه و سخنگوی شورای پنجم شهر تهران و پژوهشگر مطالعات شهری دانشگاه استراسبورگ فرانسه این میزان پیگیری برای تطویل دوره مسئولیت، به دلیل سهم‌خواهی حضرات شورای شهر از انتخابات زودهنگام است. با او در این رابطه گفت‌وگو کرده‌ایم؛ اینکه چرا اصلاح‌طلب‌ها یکی از مخالفان اصلی این طرح هستند به این نیت که کمان می‌کنند پیروز انتخابات دوره بعد شوراها هستند. او مخالفت اصلاح‌طلبان با این طرح را رد نمی‌کند اما یادآوری می‌کند که در میان اعضای کنونی شوراهای شهر هم مخالفانی با طولانی‌شدن این دوره مدیریت شهری وجود دارد.

طرح هفت‌ساله‌شدن شورای ششم دوباره از سوی شورای عالی استان‌ها در دستور کار قرار گرفته، موافق افزایش این دوره هستید؟

ابتدا از شما و روزنامه وزین شرق بابت این گفت‌وگو تشکر می‌کنم؛ به ویژه از این جهت که در اوضاع ملتهب منطقه و شرایط ویژه‌ای که با آن مواجهیم، کمتر به مسائلی که در مقیاس شهری و به عبارتی، حکمرانی محلی و شهری مطرح است، پرداخته می‌شود. طبیعی هم هست. عموما در چنین شرایطی، اولویت‌ها تغییر می‌کند و نگاه‌ها به سمت و سوهای دیگری جهت می‌گیرد. اتفاقا خطر هم همین‌جاست. ممکن است اتفاقاتی در زمینه قوانین و مقررات شهری چه در قالب طرح و چه در قالب لایحه، در مجلس و دولت حادث شود و در شرایطی که عموما کمتر کسی به این دست مسائل توجه دارد. این اتفاقات جدید چندان مطلوب یا در جهت منفعت و مصلحت عمومی نباشد. لذا من پیش از اینکه به طرح نظر خودم بپردازم، از متخصصان و کارشناسان حکمرانی محلی و شهری، فعالان شهری و همچنین رسانه‌هایی که مثل روزنامه شرق مخاطب جدی و اهل تفکر دارند و اهل تفنن یا این‌الوقت نیستند، به سهم خود درخواست می‌کنم در این موضوعات تامل و طرح نظر کنند.

نکته دیگر اینکه، مطالبی که مطرح می‌کنم، شاید بیشتر در رابطه با تهران و کلان‌شهرها که نسبت به ساختار مدیریت شهری در آنها شناخت دقیق‌تری دارم، مصداق پیدا کند. چراکه شهرهای کوچک، هر یک مسائل و پیچیدگی‌های خاص خود را دارند.

بعد از انتخابات ریاست‌جمهوری، به توالتر اظهارنظرهایی در فضای عمومی از سوی رئیس و اعضای فعلی شوراهای شهر و بعدها هم از رئیس جدید شورای عالی استان‌ها منتشر شد که از تلاش و پیگیری مجدانه آنها برای افزایش دوره مسئولیت حکایت می‌کرد. یکی دو باری هم گفته شد که موضوع منتفی شده اما هربار مجددا تلاش‌های جدیدی آغاز شد. این اظهارنظرها و اینکه شورای عالی استان‌ها چنین پیشنهادی را به تصویب برساند و به مجلس ارسال کند، نشان می‌دهد اصرار کم‌سابقه‌ای برای هفت‌ساله‌شدن شورای ششم وجود دارد.

به کمان من، این میزان پیگیری برای تطویل دوره مسئولیت، سهم‌خواهی حضرات شورای شهر از انتخابات زودهنگام ریاست‌جمهوری است.

مگر طرق قانون، تصویب چنین موضوعی در شورای عالی استان‌ها و پیشنهاد آن به مجلس در حیطه اختیارات شورای عالی استان‌ها نیست؟

این نکته حتی اگر به لحاظ شکلی قابل پذیرش باشد، به لحاظ محتوایی زیر سوال است. اگر نیم‌نگاهی به زمینه موضوع داشته باشیم، براساس ماده ۲۲ قانون انتخابات ریاست‌جمهوری، انتخابات ریاست‌جمهوری و انتخابات شوراهای اسلامی شهر و روستا همزمان برگزار می‌شود. در تبصره این ماده آمده «در صورتی که در اثر موجبات مذکور در اصل ۱۳۱ قانون اساسی، دوره ریاست‌جمهوری قبل از چهار سال به پایان برسد، مجلس جهت همزمان شدن انتخابات شوراهای اسلامی شهر و روستا با انتخابات ریاست‌جمهوری از طریق توقف یا تمدید دوره شوراهای اسلامی در چارچوب قانون اساسی تصمیم‌گیری خواهد کرد». از دیگر سو، شورای عالی استان‌ها که از نمایندگان شوراهای استان‌های سراسر کشور تشکیل شده است، براساس اصل ۱۰۲ قانون اساسی «حق دارد در حدود وظایف خود طرح‌هایی تهیه و مستقیما یا از طریق دولت به مجلس شورای اسلامی پیشنهاد کند. این طرح‌ها باید در مجلس مورد بررسی قرار گیرد». به کمان من برای بررسی و تحلیل آنچه در حال حاضر توسط شورای عالی استان‌ها و ظاهرا به سردمداری رئیس فعلی شورای عالی استان‌ها و رئیس و نایب‌رئیس شورای شهر تهران دنبال می‌شود، باید به چند نکته اشاره کرد. اولا، براساس اصل ۱۰۱ قانون اساسی، شورای عالی استان‌ها به مظنور جلوگیری از تبعیض و جلب همکاری در تهیه برنامه‌های شهرداری که مشارکت در کل کشور نزدیک به ۵۰ درصد بود، باید بیشتر در کلان‌شهر تهران مشارکت چند درصد بیشتر وجود نسبت. بنابرین من در انتخابات تهران را می‌پذیرد، احتمال یک رقابت جدی و پرشور در انتخابات تهران را ضعیف می‌دانم و در چنین شرایطی، چرخه جدید دارم در این انتخابات، اصلاح‌طلبان شانس جدی برای تصاحب شورای کلان آنجا و جدی در شوراهای کلان‌شهرها را داشته باشند.

شورای هفتم سه‌ساله به مشکلاتی جدید داشت؟

تهران و دیگر شهرهای بزرگ مشکلات کلان زیادی دارند. خیلی خوش‌بین باشیم و شهرهای ما ببینیم. شورای هفتم، حداقل همان مشکلاتی را در کلان‌شهرها داشت که شورای ششم در روزی که کار را تحویل گرفت. با آنها موافقه بود. در مقیاس کلان کلی نم‌کنم مسئولان و شورای کلان‌شهرها و ترافیک، آلودگی هوا، ایمنی و زنالرم‌فروشی که‌امیک بهتر شده است؟ مشکلات دیگری هم در این سه‌سال‌ونی‌ادی اضافه شده.

نظران درباره انتخاب مستقیم شهردار یا معرفی شهردار از طریق فهرست‌ها چیست؟

این دو ایده باری‌ها مطرح شده است و هرکدام پیچیدگی‌های خاص خود را دارد. تجربه شخصی من می‌گوید که اعضای شورای شهر یک اختیار مهم بیشتر ندارند و آن، انتخاب شهردار است. مابقی اختیارات شورا، واقعا چندان مهم نیست. در سازمان عرض و طویل و تا حدودی بی‌حساب‌وکتاب که درحال‌حاضر شورای سراسر کشور است، که بر همین من مصداق انتخاب منافع است. کسان